

Bemærkninger til forslaget til folketingsbeslutning.

1.

De forenede Nationers økonomiske og sociale råd optog i 1949 de problemer til behandling, der knytter sig til statsløshed. Der blev nedsat et ad hoc-udvalg, som fik til opgave at undersøge, hvorledes der kunne gives flygtninge og statsløse en tilfredsstillende status, samt at overveje midler til afskaffelse af statsløshedsproblemet. Danmark blev indvalgt i udvalget (repræsenteret ved kontorchef i indenrigsministeriet Knud Larsen).

Arbejdet med spørgsmålet om flygtnings og statsløses stilling resulterede i FN-konventionen af 28. juli 1951 om flygtnings retsstilling og i FN-konventionen af 28. september 1954 om statsløse personers retsstilling, som blev ratificeret af Danmark i henholdsvis 1952 og 1956.

Spørgsmålet om afskaffelse af statsløshedsproblemet blev overladt til FN's folkeretskommission, som i 1953 fremlagde to konventionsudkast om henholdsvis afskaffelse og begrænsning af fremtidig statsløshed. Konventionsudkastene blev behandlet under FN's 9. generalforsamling i 1954, hvorunder det blev besluttet at sammenkalde en international konference om spørgsmålet.

Konferencens første del blev afholdt i Genève i tiden 24. marts–18. april 1959 og anden del i New York i tiden 15.–28. august 1961. Til præsident for konferencens første del valgtes den danske delegerede, ovennævnte kontorchef Knud Larsen. Som grundlag for konferencens arbejde blev benyttet det af FN's folkeretskommission udarbejdede konventionsudkast om begrænsning af fremtidig statsløshed. For konferencen forelå endvidere et fra dansk side udarbejdet memorandum med et konventionsudkast om begrænsning af statsløshed. Som resultat af konferencen vedtoges en konvention om begrænsning af statsløshed, som stod åben for undertegnelse i New York i tiden fra 30. august 1961 til 31. maj 1962.

2.

Konventionen fastsætter nærmere bestemmelser om, under hvilke betingelser en deltagerstat skal bevilge ellers statsløse personer statsborgerskab, under hvilke betingelser statsborgerskab fortabes ved afkald eller ændret retlig status, som f. eks. ægteskab, samt forbyder med visse undtagelser en deltagerstat at fratage en person hans statsborgerskab. Konventionen må anses som et skridt i retning af en løsning af problemerne i forbindelse med den statsløshed, som kan opstå som følge af,

at nogle lande bygger deres statsborgerretslovgivning på territorialprincippet, medens andre lande – herunder de nordiske – bygger på afstammingsprincippet.

Konventionen har 21 artikler. Artiklerne 1–9 indeholder de centrale bestemmelser og fastsætter dels regler om statsløses erhvervelse af statsborgerret (art. 1–4), dels bestemmelser, som tager sigte på at hindre, at statsborgerret fortabes, således at der opstår statsløshed (art. 5–9). Artiklerne 10 samt 12–14 behandler spørgsmål om konventionens gyldighed i visse relationer og bilægelse af tvister. Artikel 11 omhandler oprettelse af et særligt undersøgelses- og bistandsorgan for statsløse og artiklerne 15–21 forskellige spørgsmål af formel karakter.

3.

Konventionen er undertegnet af Den dominikanske Republik, Frankrig, Israel, Nederlandene og Storbritannien. Stater, som ikke har undertegnet konventionen, vil kunne tilslutte sig denne ved at tiltræde den i henhold til artikel 16, § 4.

4.

Hverken Danmark, Norge eller Sverige underkrev konventionen inden fristen for undertegnelse udløb den 31. maj 1962, idet disse landes tilslutning ville kræve ændringer i de nordiske indfødsretslove af 1950, for Danmarks vedkommende i loven af 27. maj 1950 om dansk indfødsret. Ved et nordisk justitsministermøde i Reykjavik i 1962 blev det imidlertid besluttet, at et sagkyndigt udvalg bestående af embedsmænd fra Danmark, Finland, Norge og Sverige, der var nedsat året forud for at undersøge spørgsmålet, om der kunne ske en lempelse i adgangen for nordiske statsborgere til at erhverve statsborgerret i et andet nordisk land, tillige skulle undersøge, om de nordiske lande burde tiltræde FN-konventionen om begrænsning af statsløshed, samt hvilke ændringer i de nordiske landes statsborgerretslove, en eventuel tiltrædelse af konventionen ville nødvendiggøre.

I den af udvalget udarbejdede fællesnordiske betænkning af 1. september 1965 kunne der imidlertid ikke opnås enighed med hensyn til spørgsmålet, om udvalget burde anbefale, at de nordiske lande tiltrådte FN-konventionen om begrænsning af statsløshed. Medens de norske og svenske sagkyndige kunne anbefale en tiltrædelse, fandt man